

Stichting Het Wantij
Plein 1940-1945 nr.53
3313CV Dordrecht
tel.:078 6146124
hetwantij@hotmail.com
www.hetwantij.com
postbank: 1184050
KvK nr.:24385898

Dordrecht 9 november 2009

College van Burgemeester en Wethouders
Spuiboulevard 300
Gemeente Dordrecht

Onderwerp: Voorlopige reactie Stichting Het Wantij op Boombeheerplan Wantijpark d.d. 29-03-2009, projectnr. 182056

Betekenis gebied.

Het Wantijpark neemt een unieke plaats in onder de Nederlandse en Europese stadsparken. Geen ander park wordt door natuurlijke oevers van een zoetwatergetijden rivier omgeven. Dankzij deze getijdenoevers vinden we hier bijzondere dier- en plantensoorten waarvan de bever en de spindotter wel de bekendste zijn.

Het Wantijpark vormt een onderdeel van twee ecologische zones, de Wantij- en de Dordwijkzone die via het water, respectievelijk over land, een verbinding vormen met de Biesbosch.

Naarmate de bomen in het park ouder worden ontstaan er holten die van belang zijn voor diersoorten zoals vleermuizen en vogels. Het park was dan ook rijk aan vogel- en vleermuissoorten. De bekendste vogel die zowel aan de oevers van de Vlij en het Wantij en in het park bij de grote vijver wordt gezien, is de ijsvogel. Ook zijn er reigerkolonies, spechten en uilen die hier hun leefgebied hebben.

De natuurlijke oevers (territorium van de bever en broedgelegenheid voor o.a. de blauwborst) zijn maar smal. De laatste jaren ontstaat hierop steeds meer druk vanwege het woningbouw-project Plan Tij en toegenomen recreatie. Met de komst van bruggen wordt het Wantijpark verder ontsloten en zal de drukte enorm toenemen. Het is daarom van groot belang deze oevers te beschermen en waar mogelijk te verbreden. Door het park te zoneren met rustige meer besloten ecologische delen aansluitend op deze oevers en de drukker bezochte delen ten noorden van de ingang te situeren, kan meer recht gedaan worden aan de ecologische- en ook de belevingswaarden van dit park.

Het park is de laatste decennia, tot een paar jaar geleden, uitgegroeid tot een park met grote ecologische waarden, o.a. vanwege het ouder worden van delen van het bomenbestand. Dat wordt ook door de opsteller van het boombeheerplan, ingenieursbureau Oranjewoud, erkend. Toch besteedt het bureau daar niet of nauwelijks aandacht aan bij het maken van de beheerplannen.

De reeds uitgevoerde werkzaamheden in de laatste vier à vijf jaar en het uitvoeren van het huidige beheerplan zal tot gevolg hebben dat deze ecologische- en belevingswaarden systematisch worden afgebroken.

Het park is aan het veranderen van een rustgevend park met een zekere beslotenheid en met hoge natuurwaarden waar men goed kan ontspannen en genieten, in een park waarvan er dertien in een dozijn gaan met vele drukke activiteiten waar voor natuurwaarden geen plaats meer is.

Wat vooraf ging.

Stichting Het Wantij is niet betrokken geweest bij het opzetten van het beheerplan. De Stichting heeft vaak aangedrongen op de ontwikkeling van een beheerplan in samenwerking met belanghebbenden en deskundigen en het aanstellen van een stadsecoloog. Daar is geen gehoor aan gegeven.

Intussen zijn vanaf 2005 intensieve zaag- en aanlegwerkzaamheden aan de gang in het Wantijpark, inclusief de buitendijkse oevers. Het College vormt het park om, puur naar eigen wensen. Er is sprake van een ingreep in de Ruimtelijke Ordening die niet past binnen het vigerende bestemmingsplan.

De Stichting heeft herhaaldelijk zijn (onderbouwde) verontwaardiging uitgesproken over het uitvoeren van werkzaamheden in en rond het park. Met deze werkzaamheden heeft een ingrijpende aantasting van het landschap plaatsgevonden met als gevolg de ontmanteling van ecologische waarden en belevingswaarden.

Al die jaren bleven de onderliggende plannen voor betrokkenen en belanghebbenden verborgen; men ging gewoon z'n gang. Zelfs herhaalde overtredingen van de Flora- en fauna wet werden niet geschuwd.

Pas afgelopen maand werd door het College een inloopmiddag aangekondigd waarin belangstellenden voor het eerst hun commentaar konden geven op de plannen die nog resten. Het kostte nogal wat moeite om van te voren het beheerplan in handen te krijgen.

Deze gang van zaken geeft wederom aan dat werkelijke inspraak niet gewenst is.

Daarnaast is het nogal bedenkelijk om plannen voor het toevoegen van beplanting, etc. pas bekend te maken als het park eerst van vele bomen en struiken is ontdaan, waarbij in het noordelijk en zuidelijk gedeelte in verband met de geplande bruggen zelfs een kaalslag plaatsvond.

Uitstraling

De kern van de ingrepen, zoals ook blijkt uit het beheerplan, is de wens het gebied een uitstraling te geven, die volgens het College bij het prestigieuze woningbouwproject Plan Tij past. Belangrijk onderdeel daarvan is het besluit om drie bruggen aan te leggen waarmee het park dient te worden ontsloten. Het gaat hier niet om bruggetjes, enigszins passend in een landelijke, natuurlijke omgeving, maar om bruggen waarmee, in ieder geval wat betreft de brug over de monding van de Vlij, voor een zodanige markante vorm en constructie is gekozen die qua uitstraling passen bij het verderop liggende Plan Tij: het moet de poort naar Plan Tij symboliseren. Daarmee vormt deze brug een volkomen vreemd element in de ter plaatse aanwezige landelijke omgeving.

Ook de brug vanaf Plan Tij naar het Wantijpark was volgens het programma van eisen van een soortgelijk zware constructie, maar daar hebben belanghebbenden, na het uitoefenen van druk op het College, een veel betere oplossing weten te bereiken.

Met de routes over de bruggen wil het College het park zoveel mogelijk verknopen met omliggende stadswijken. De aansluitende paden doorsnijden het park.

Het College spreekt zichzelf tegen.

Het College wil volgens het beheerplan het Wantijpark renoveren naar het oorspronkelijke ontwerp in Engelse landschapsstijl. Maar als het College werkelijk deze bedoeling had zouden er geen wijzigingen in de inrichting van het park mogen plaatsvinden die daarvan afwijken.

De aanleg van de brug aan de monding van de Vlij met aansluitend een doorgaande route

betekent een wezenlijke aantasting van het ontwerp. Ook in het beheerplan zijn diverse voornemens voor wijziging van de inrichting opgenomen. (Zo blijkt bijvoorbeeld uit het beheerplan dat het College de parkeerplaats bij het Wantijpaviljoen wil verplaatsen en de ingang aldaar verbreden. Ook wordt voorgesteld de Dierenweide te verplaatsen)

Argumenten College om gezonde bomen te kappen

De wens van het College is een volledig doorzichtig recreatiepark te realiseren. Een park waar zoveel mogelijk recreanten en voorbijgangers komen, geschikt voor grote evenementen en doorkruist met verlichte fietsroutes waarheen, na de ontsluiting met bruggen, zoveel mogelijk mensen moeten worden getrokken. Voor natuurwaarden kan daarin niet of nauwelijks plaats zijn. Een niet ordelijk geschoren struik of een struik die niet op de juiste plaats staat, wordt al gauw als te ruig gezien en is daarom ongewenst. Zichtlijnen dwars door het park moeten koste wat kost hersteld. Bovendien wil het College dat er een nieuwe inrichting plaatsvindt om nog meer groepen gebruikers aan te trekken. Het Wantijpark moet via de nieuw aan te leggen bruggen zelfs een knooppunt met alle omliggende stadswijken worden.

Om aan deze wensen te voldoen moet erg veel gezaagd worden, dat wil zeggen het kappen van bomen en het verwijderen of snoeien van struiken.

Omdat het College wel beseft dat deze ingrepen niet zonder een nieuw bestemmingsplan gerealiseerd mogen worden, werd het ingenieursbureau Oranjewoud ingehuurd dat, naar de mening van de Stichting tegen beter weten in, heeft getracht argumenten te vinden om zo'n ingreep te kunnen rechtvaardigen.

Genoemde argumenten om bomen te kappen:

- Grondwaterstand is te hoog en te variabel waardoor bomen ongezond zouden zijn of worden.
- Alle bomen zouden ongeveer even oud zijn met het gevaar dat ze mettertijd allemaal. tegelijkertijd omvallen. Direct ingrijpen door bomen te kappen en te vervangen door nieuwe is daarom noodzakelijk.
- Er zou begroeiing onder de bomen ontbreken. Om die alsnog te kunnen realiseren moet er gekapt worden zodat er licht op de grond komt.
- Kastanjes hebben een bloedingsziekte waardoor ze mogelijk gekapt moeten worden.
- Er zou niet voldoende diversiteit zijn in soorten bomen.
- Er dienen bomen gekapt te worden om ze te vervangen door vochtminnende bomen.

Oranjewoud geeft aan dat ecologie niet de scoop is van dit plan. Met andere woorden, dat is niet de opdracht. Oranjewoud constateert wel dat er grote ecologische waarden zijn, maar geeft voornamelijk adviezen die deze waarden afbreken en vernietigen.

Kappen onnodig en ongewenst

Alle door Oranjewoud genoemde argumenten om te kappen zijn niet gebaseerd op feiten.

- Feit is dat het bomenbestand kerngezond is en nog decennia meekan, ook de populieren en wilgen. Dit blijkt uit een AVT bomeninspectie van de gemeente en wordt bevestigd door Oranjewoud.
- Feit is dat er in het park een grote variëteit bestaat aan soorten bomen. Dit wordt bevestigd door een rapport van studenten van de Hogeschool InHolland, die in 2008 in opdracht van de Stichting Het Wantij een bomeninventarisatie uitvoerden.
- Feit is dat er is een grote variëteit in leeftijdsopbouw. Ook dit blijkt uit het onderzoek van genoemde studenten.

Er is dus absoluut geen enkele reden bomen te kappen.

Adviezen Stichting Het Wantij

Als het er werkelijk om zou gaan vooruit te zien op het in de verre toekomst omvallen van een aantal bomen dan is de beste strategie om juist nu al bomen aan te planten op gewenste locaties zodat ze mettertijd het wegvallen van de oudere bomen kunnen opvangen.

- Het natuurlijke proces z'n gang laten gaan is in een ecologisch interessant park van groot belang en wordt nota bene ook genoemd door Oranjewoud. Gedacht kan worden aan bomen die bij zware stormen omvallen, te vervangen door jonge aanplant. Ook als een boom te zwak wordt en gevaar oplevert voor de veiligheid, kan deze vervangen worden.

Als er geen gevaar is voor de veiligheid of zich uit het zicht binnen een groep bevindt, hoeft een boom niet perse gekapt te worden. Door aangetaste of dode bomen te laten staan of liggen neemt de ecologische waarde, maar ook de belevingswaarde, alleen maar toe (uiteraard in zoverre de veiligheid dit toelaat).

- Te vaak zijn zeer karakteristieke oudere bomen gekapt omdat ze niet voldoen aan de maatstaven voor de door het College gewenste uitstraling. Een uitstraling die daarentegen door o.m. ecologen en natuurliefhebbers wel wordt geapprecieerd.

- Oranjewoud adviseert bomen aan te vullen die zijn weggefallen langs de zuidelijke rand van het park tussen schietmuur en Baden Powelllaan. Dit komt echter in het eindadvies niet meer voor. De hier voorheen aanwezige bomen werden ter voorbereiding van het daar gewenste fietspad omgezaagd.

De Stichting stelt voor op deze locatie essen aan te planten van een flink formaat. Bomen van dit formaat kunnen verplaatst worden vanaf de dijk langs de Noord Bovenpolder* naar het Wantijpark. Door deze herplant kan het College ook meer vertrouwen wekken in zijn bewering c.q. toezegging, dat er over de brug vanuit Plan Tij niet gefietst zal/mag worden.

Verdere adviezen Stichting Het Wantij:

- Bomen ***aanplanten in plaats van kappen***, zodat het park niet een te grote verandering zal ondergaan als er zo nu en dan een boom aan ouderdom of ziekte bezwijkt. Dat continueert ook de ecologische waarden.
- Zo hier en daar een dode boom laten staan, de ecologische waarde neemt dan enorm toe.
- Beslotenheid in diverse delen van het park behouden.
- Zoneren naar toenemende ecologische waarde vanaf ingang bij het grote recreatieveld naar de randen van het park.
- Zoveel mogelijk behouden van bestaande natuurwaarden en de natuur z'n gang laten gaan op de buitendijkse oevers.
- De waterkwaliteit van de noordelijke vijver ecologisch verbeteren o.a. met schuine of natuurlijke oevers, zodat de vele daar opgroeiende kikkers kunnen overleven.
- Uitbaggeren van de noordelijke arm bij de grote vijver t.b.v. een betere waterkwaliteit.
- Takkenrillen op locaties onder bomen waar het wat donkerder is en onderbegroeiing niet zo aanslaat.
- Geen takkenrillen op de buitendijkse oevers, omdat daarmee de spindotterpopulatie wordt verstikt.
- Dijken onbegaanbaar maken ter bescherming buitendijkse oevers (territorium bever).
- Verbreden zuidelijk griend tussen schietmuur en Baden Powelllaan. Dit is eenvoudig te realiseren, omdat er twee dijken liggen waarvan de buitenste kan worden doorgestoken. Het

*deze bomen zijn mogelijk overtoollig vanwege het dijkversterkingsproject aldaar.

graven van geulen kan het gebied verder geschikt maken voor de bever. Hiermee kan het territorium van de bever uitgebreid worden. Dit kan bijdragen aan het behoud van de bever in het Wantijpark. Zo'n verbreed griend langs de Vlij kan als buffer dienen t.o.v. de bebouwing bij Plan Tij en recreanten met honden.

- Weer laten groeien en aanplanten van bomen en struiken langs de Vlij aan de oostzijde van het park zodat weer dekking voor de bever en het jachtgebied van de ijsvogel terugkomt.
- Noordoostelijk deel van het park: herplanten van de Zonneheuvel waar 50 majestueuze bomen en vele struiken werden gekapt t.b.v. de geplande brug over de monding van de Vlij.
- Behoud van de bomenrand langs het Wantij onderaan de Zonneheuvel.
- Herstel van de natuurlijke oever langs de Vlij ter hoogte van de geplande brug.
- Ongemoeid laten van de (onder)begroeiing tussen de Zonneheuvel en het kinderbadje.
- Aanbrengen van begroeiing tussen kinderbadje en vijver: terugbrengen van door velen gewaardeerde beschutting en beslotenheid.
- In tegenstelling tot het advies van Oranjewoud: behouden van (onder)begroeiing op eiland in grote vijver.
- Continue meting van grondwaterstand op diverse locaties in het park en vastleggen daarvan.
- Aanplant van soorten die passen bij de potentieel natuurlijke vegetatie (pnv) zoals essen, iepen en elzen.
- Er dient een nader onderzoek naar natuurwaarden plaats te vinden in het gehele park. Met name is een onderzoek naar vleermuizen dringend noodzakelijk. Op z'n minst is het volgens de Flora- en fauna wet noodzakelijk zo'n onderzoek te doen voordat bomen worden gerooid.

Opvallend is dat in het rapport van Oranjewoud de geplande verbreding vanwege de op de brug aansluitende fietsroute langs de Badweg niet wordt genoemd. Deze zal over een grote lengte ten koste gaan van het park. Ook wordt de komst van een brug vanaf Plan Tij niet genoemd.

Tevens valt op dat de eerder toegezegde aanplant van 50 nieuwe bomen op de Zonneheuvel ter compensatie van de gekapte i.v.m. de aanleg van de brug niet in het beheerplan wordt genoemd!

Ook is opmerkelijk dat in het beheerplan een bewuste strategie is opgenomen om de inrichting van het park te wijzigen. Voorbeeld is de gewenste verplaatsing van de parkeerplaats bij het Wantijpaviljoen: daar zijn al kapwerkzaamheden gepland. Hetzelfde is al gebeurd op de locatie waar de brug vanaf Plan Tij is geprojecteerd, etc., etc.

Alle inmiddels uitgevoerde onderzoeken naar flora en fauna zijn óf van de Stichting afkomstig óf zijn het gevolg van de handavingsverzoeken in het kader van de Flora- en fauna wet van de Stichting bij het Ministerie van LNV. Er is één uitzondering en dat is het rapport dat de gemeente in 2004/2005 liet maken, voorafgaand aan de bouw van de brug, maar dit rapport werd achtergehouden voor de Stichting.

Wat afgebroken en aangetast werd

- Langs de Vlij zijn dit jaar en vorig jaar onnodig vele bomen gesnoeid en weggezaagd, zodat bijna geen overhangende tak meer resteert.
- Noordelijk deel Wantijpark: begin 2006, over ruim 5000m² werden minimaal 50 grote bomen en vele struiken gekapt.
- Griend zuidelijke oever Wantijpark: 2004/2005, meer dan 100 bomen van flinke afmetingen gekapt, vele met een diameter van meer dan 100 cm.
- Vele bomen langs de dijk aan de zuidelijke oever sneuvelden in verband met de geplande brug en fietsroute door park naar Baden Powelllaan in 2006/2007/2008.

- Gesnoeid: Van 500 bomen langs alle paden werden de takken afgezaagd met als opgegeven reden dat anders onveilige situaties zouden ontstaan.
- Asfalteren paden in 2007 en 2008: De paden werden van een wel zeer dikke laag asfalt voorzien.
- Verwijdering van struiken voor de aanleg van fietsenrekken bij het kinderbadje.
- Verwijdering van de begroeiing tussen het kinderbadje en de vijver.
- Her en der omzagen van volwassen gezonde bomen.
- Er is verlichting in het park aangebracht vanaf de ingang naar het grote recreatieveld.
- De lantarenpalen met de zachte verlichting aan de Baden Powelllaan langs de westkant van het park zijn vervangen door palen met een veel feller licht.
- Overal in het park zijn trimtoestellen aangebracht, omgeven met *kunstgras*.

Eén van de gevolgen van het vele kappen en snoeien is dat het park steeds doorzichtiger is geworden waardoor de verlichting aan de randen van het park versturende invloed kan hebben op vogels en vleermuizen.

Onzorgvuldigheid en overtreding Flora- en fauna wet:

- Asfalteren met zware machines in het broedseizoen van 2008 waardoor aan de ingang de reigerkolonie met 21 nesten, werd verlaten.
- Dumpen van takken op spindotterpopulaties op het griend aan de zuidzijde van het Wantijpark.
- Verlichten met bouwlampen van het park vanuit het Wantijpaviljoen.
- Herhaaldelijk kaal maken van de bouwlocatie van de brug aan de monding van de Vlij, waarmee mogelijk de biotoop van de zeldzame Libellen is vernietigd.
- Mogelijk verstoren van de bever bij de ingang van de Vlij i.v.m. bouwwerkzaamheden in 2007 en 2009 en vanwege werkzaamheden bij bouw Plan Tij in 2006/2007.

Tenslotte nog een paar belangrijke opmerkingen:

- Het advies van Oranjewoud de dierenweide te verplaatsen omdat het hek de zichtlijn zou verstoren gaat wel erg ver. Des te meer omdat dit veld dan beschikbaar zou komen voor evenementen juist naast de direct hieraan gelegen reigerkolonie.

Dat toont weer dat het niet betrekken van kennis over aanwezige flora en fauna tot grote ongelukken kan lijden. In dit geval is die kennis Nota Bene uit onderzoek bekend.

De Stichting dringt daarom in ieder geval aan op een vleermuizenonderzoek in het gehele park over het gehele seizoen voordat verdere kap- en herinrichtingsmaatregelen worden overwogen.

De Stichting benadrukt dat al teveel werkzaamheden hebben plaatsgevonden zonder goed onderzoek vooraf. Van ecologen is vernomen dat de vogelstand de laatste jaren alleen maar afneemt.

Zo neemt het bruikbare leefgebied van de ijsvogel en de dekking van de bever steeds verder af vanwege kap- en snoeiwerkzaamheden langs de oevers van verschillende wateren. Dit terwijl de ijsvogel ooit als indicator voor het Wantijpark gold!

Oude bomen met holten die geschikt waren voor vleermuizen, spechten, etc. zijn verwijderd. De reigerkolonie wordt steeds vaker verstoord, o.a. als gevolg van intensief onderhoud, kap- en snoeiwerkzaamheden, verlichting, etc.

De huidige voorgestelde manier van onderhoud lijkt steeds meer op een hoogwaardig intensief methode van onderhoud. Dit komt niet overeenkomt met hetgeen vermeld is in diverse nota's.

Een te intensief onderhoud en uitvoeren van allerlei voorgestelde beheerplannen zorgt voor jarenlange bijna dagelijkse onrust, hetgeen de belevings- en ecologische waarden geen goed doet. Al bij de keuze van aanplanting moet voorkomen worden dat soorten worden gekozen die teveel onderhoud vergen.

De Stichting pleit ervoor de solitaire kastanjeboom die op de lijst staat om de kappen wordt behouden zolang er geen sprake is van een gevaarlijke situatie.

De Stichting stelt nadrukkelijk voor alsnog het roer om te gooien en de nog aanwezige grote ecologische potenties weer een kans en een plaats te geven en daarmee het bijzondere karakter van dit park in ere te herstellen. Het zou van groot belang zijn om een deskundig bureau in de arm te nemen dat vanuit ecologische hoek een beheerplan voor het park kan maken. De Stichting zou graag betrokken zijn bij de keuze van zo'n bureau en het uit te voeren onderzoek.

Hoogachtend, namens het bestuur,

C. Goosen, secretaris

c.c.

Dhr. P.H. Sleeking

Dhr. A.A.van Tilborg